

3. „Blahoslavení plačící“: o kultivaci vztahů k okolí

Úvod

„Reklama na zubní pastu“ ☺

- Jak proběhlo jedno vaše dnešní setkání s nějakým člověkem (doma, nebo cestou do školy)?
- Jak byste charakterizovali „otevřeného člověka“?
- Jaká s sebou otevřenost nese rizika?
- Otevřenost a vztah ke klientovi v pomáhající profesi...

1 Výklad blahoslavenství

„Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni“ (Mt 5,4)

1.1 Plačící

V mesiánské sekvenci Iz 61,1-3, kterou Ježíš na sebe vztáhne v synagoze v Nazaretu (Lk 4,18-19) stojí jako Mesiášovo poslání vedle hlásání radostné zvěsti chudým také těšení truchlících. Jedná se o stejnou sekvenci jako v Mt 5,3-4.

Co situaci „truchlení“ (řecké sloveso *penthano*) působí? Ve SZ i NZ textech jsou to především dvě situace: smrt a hřích (SZ: např. Gn 23,2; 1Mak 2,6-14; Ž 35,12-14; Sir 7,32-36 atd.; NZ: např. Mt 9,15; Mk 16,10; Jk 4,8-10; 1K 5,1-2 atd.).

Smutek předpokládá osobní vztah; nepláčeme nad smrtí osob, které neznáme. Pouze ten, kdo má skutečně živé a hluboké vztahy, může žít ve skutečně ve smutku. Neštěstí druhého se stává díky vztahu neštěstím i mým. Smutek sebou nese náš život (*lacrimarum valle*); když neštěstí zasahuje bližního, smutek ze spoluúčasti na jeho utrpení je jednou z forem lásky k němu. Čím více a čím hlubší vztahy člověk má, tím je zranitelnější, otevřenější k neštěstí a zasažený smutkem.

Totéž v podstatě platí o *hříchu*. Smutek ze hříchu předpokládá osobní vztah k Bohu, živé společenství s ním.

Srdce, které není možno zranit a které se brání smutku, je srdce zatvrzelé.

Johnny Cash, I See A Darkness

1.2 Budou potěšeni

a) útěcha v Novém zákoně

Ti, kdo se trápí, jsou lidé, kteří milují Boha a bližního, a díky této lásce jsou zranitelní a zranění. Blahoslavenství říká, že právě tito budou potěšeni. Je to Bůh, kdo utěšuje; nemíní se tím tedy nějaká útěšná slova, ale naprostá a definitivní změna situace (např. Lk 16,19-31).

Nejčastěji o útěše mluví sv. Pavel (2K 1,3-7; 7,4-7; 2Sol 2,16-17).

b) útěcha ve Starém zákoně

Nejdůležitější knihou pro pochopení tohoto blahoslavenství je Iz 40 – 66 (Deuteroizaiáš), o kterém již Sirachovec napsal, že „mocným duchem spatřil poslední věci a potěšil truchlící na Sijónu“ (Sir 48,24; srov. Iz 61,2; ve SZ jen tato 2 místa spojují truchlení a útěchu, jako je tomu v Mt 5,4).

Nejdůležitějšími texty jsou:

(1) Iz 40,1-2

Tento text hned na počátku knihy udává její hlavní tón. Prorokova útěcha spočívá v jeho poselství, Utěšitelem je Bůh sám, a to prostřednictvím skutečností, které nastanou: konec otroctví a odpuštění hříchů (40,2), Bůh přijde s mocí a jako pastýř bude pást své stádo (40,10n). Podobně je tomu v blahoslavenstvích: Ježíš ohlašuje, že se království Boží přiblížilo (4,17) a Bůh se stane skutečným utěšitelem (5,4).

(2) Iz 61,1-3

Skutečná útěcha spočívá v Božím zásahu, který zcela mění osud Jeruzaléma. Přesto je zde rozdíl proti evangeliu: zde těší prorok svým poselstvím, v evangeliu zasáhne Bůh sám. Srov. však Mt 11,5 (Lk 4,18n), kde Ježíš charakterizuje svou činnost právě odkazem na Iz 61,1-3.

(3) Iz 51,12-13

Text je jakousi autoprezentací Boha: „Já jsem Já jsem, tj. Tvůj Utěšitel“. Stojí-li člověk před Bohem, nemůže než stát před Utěшитelem, který ho v jeho malosti naprosto překonává; není to však přítomnost drtící, ale útěšná (srov. Ježíšova podobenství v Lk evangeliu a jeho „Buďte milosrdní jako je milosrdný váš Otec“).

Tato presentace Boží je založena na tom, že Bůh je Stvořitel, proto je jeho moc neomezená (viz následující kontext textu).

(4) Iz 66,13

Jsme v samotném závěru knihy, kdy se moc spojuje s něhou (srov. Iz 25,8; Zj 7,17; 21,4) a Bůh je zde přirovnáván k utěšující matce.

Charakteristika Boha Utěšitele je tedy taková: utěšuje nejen slovy, ale zoufalou situaci mění v radost; má k dispozici neomezenou moc Stvořitele; jeho aktivita je osobní, skutečnou útěchou, podobná lásce matky k dítěti.

2 Praktické důsledky

Pro první blahoslavenství byl charakteristický postoj uznání vlastní chudoby a naprosté závislosti na Bohu; nemáme nic, co bychom nebyli dostali, a jak naše přítomnost, tak i budoucnost, je zcela závislá na něm.

Druhé blahoslavenství je podobné. Vystavení se bolestem jako důsledku smrti a hříchu u osob, s nimiž máme hluboké vztahy, i nám působí bolest. Znamená to, že musíme (můžeme) přijmout a prožívat onu zranitelnost, která je jednou z forem naší chudoby, nepokoušet se ji falešně překonávat uzavřeností, hmotnými náhražkami, planými útěchami atd., ale můžeme vše čekat od Boha; ten nakonec zničí příčiny našeho smutku darem *skutečného společenství* (viz Zj 21,3nn). Boží útěcha je *osobní a plná lásky*.

Osobní rovina implikuje i rovinu společenskou. Chceme být společností uzavřenou a necitelnou, nebo otevřenou a citlivou s tím, že budeme ochotni nést důsledky své otevřenosti?

U2, City of blinding lights, Live in Paris, prosinec 2015, měsíc po teroristických útocích na Paříž.